

ŞİHLİ (DEVELİ/KAYSERİ) YÖRESİNDEKİ DÜZ DOKUMALARDA TESPİT EDİLEN HAYVANSAL MOTİFLER**ANIMAL MOTIFS DETECTED IN FLAT WEAVINGS IN ŞİHLİ (DEVELİ/KAYSERİ) REGION** **Zahide ŞAHİN*****Öz**

Düz dokumalarıyla ünlü Şihli yöresinin kendine özgü motif, desen, renk özellikleri vardır. Bu çalışmada; Şihli yöresindeki düz dokumalarda görülen hayvansal motiflerin tespit edilip, kayıt altına alınarak yaşatılması amaçlanmıştır. Hayvansal motiflerin araştırılmasında alan araştırması yöntemi uygulanarak yöre halkıyla yüz yüze görüşülerek bilgiler alınmıştır. Hayvansal motifler incelendiğinde; bazı hayvanların kendisi, kuş, solucan, yılan vb. motif olarak kullanılırken, bazı motiflerde; hayvanın bir uzvu canavar ayağı, kurtağzı, camız anlı, sinek kanadı, deveboynu vb. dokunduğu, bazende hayvanın ayak izi motiflerde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Gerçekte var olan hayvanlarla, canavar gibi hayal ürünü olan hayvansal motifler dokumalarda yer almıştır. Sığır sidiği ve bukağı motifleri de yine hayvan ile ilintili motiflerdendir.

Anahtar Kelimeler: Hayvansal Motifler, Düz Dokumalar, Develi, Şihli, Kilim.

Abstract

The Şihli region, famous for its flat weavings, has its own motif, pattern and color characteristics. In this study, it was aimed to detect, record and keep alive the animal motifs seen in the flat weavings in the Şihli region. In the research of animal motifs, field research method was applied and information was obtained by face-to-face interviews with the local people. When animal motifs were examined; while some animals themselves, birds, worms, snakes etc. were used as motifs, in some motifs; it was observed that a limb of the animal such as a monster's foot, a wolf's mouth, a glass-shaped beak, a fly's wing, a camel's neck etc. was woven and sometimes the animal's footprint was used in the motifs. Real animals and imaginary animal motifs such as monsters were included in the weavings. The motifs of cattle urine and cuckoo are also among the motifs related to animals.

Keywords: Animal Motifs, Flat Weaves, Develi, Şihli, Kilim.

Araştırma Makalesi / Research Article

Başvuru tarihi / Received: 24 Mart 2025- Kabul tarihi / Accepted: 28 Haziran 2025

*Öğretim Görevlisi Dr., Kayseri Üniversitesi Mustafa Çıkrıkçıoğlu MYO El Sanatları Bölümü, zahide3801@gmail.com, Kayseri/Türkiye.

1. Giriş

İnsanoğlu yeryüzünde var olduğu andan itibaren dokumacılık sanatını icra etmiş, günlük yaşantısında ihtiyaç duyduğu çoğu eşyayı dokumalardan elde etmiştir. El sanatları içinde önemli bir yer kaplayan düz dokuma yaygılar; düğümlü halı dışında kalan, enine ve dikey, iki veya daha çok iplik grubunun birbiri arasından değişik şekillerde geçerek meydana getirdikleri dokuma yaygı türleridir (Balpınar Acar, 1982:7). Motifler, Orta Asya'dan Anadolu'ya göçlerle birlikte gelmiş ve günümüze kadar dokumalarda Türk kültürün bir parçası olarak kullanılmıştır (Selçuk ve Yurttaş, 2020:558). Halkın duygusunu, düşüncesini yansıtan motifler yalnızca dokumalarda süsleyici unsur olamamakla beraber; dokumaları gerçekleştiren kişilerin yaşam biçimleri ve coğrafyası hakkında bize mesajlar vermektedir (Turan, 2021:504). Düz dokumalarda motifler stilize edilerek dokumalara aktarılmıştır ve genellikle sembolik anlamları vardır.

Bu çalışmada, karakteristik özelliklere sahip olan Şıhlı yöresi düz dokumalarında tespit edilen hayvansal motifleri ele alarak bu motiflerin unutulmamasını ve gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Yöre insanları düz dokumaları ihtiyaçlarını karşılamak için uzun yıllar dokumuş; yarı konar yarı göçer hayat tarzında uzun yıllar yaşamış, doğal yaşamının içinde var olan sevdikleri ya da korktukları hayvanları, uzuvlarını, hayvanla ilintili nesnelere, gözlemlerini motiflere taşımış; bu motifleri dokumalarında yaygın şekilde kullanmışlardır. Kayseri'nin Develi ilçesinin Şıhlı Mahallesi'nde, kilim, cicim, zili, sumak tekniklerinde dokunan dokumalardaki hayvansal motifler makalenin kapsamını oluşturmaktadır. Yöre halkının uzun yıllar dokuduğu kendine has özellikleri olan dokumalarını günümüzde neredeyse dokunmamaktadır. Yöre halkının ellerindeki dokumaların kullanıma bağlı olarak eskimelerinden dolayı dokumalardaki motif, renk, desen, teknik özellikler analiz edilmekte zorlanılmakta, hatta bazen analiz edilememektedir. Yöre ait dokumaların antikacılara, halı esnafına satılması, yöredeki geçim kaynaklarının azlığından kaynaklanan yurt içi ve yurt dışına göç veren mahallenin dokumalarının yöre halkı tarafından götürmeleri gibi nedenlerden dolayı yöreye ait geleneksel dokumalar her geçen gün Şıhlı Mahallesi'nde azalmaktadır. Bu nedenlerden ötürü Şıhlı yöresi düz dokumalarında kullanılan ipliklerin boyandığı doğal boyama reçeteleri, büküm aletleri, tezgah ve avadanlıkları, karakteristik özelliklere sahip kilim, cicim, zili, sumak dokuma örnekleri, bu dokumalardan hazırlanan motif, desen katalogları vb. unsurların yörede koruma altına alınması; kültür evi, müze kurularak sergilenmesi önemli ve gereklidir.

2. Materyal ve Metot

Çalışmanın materyalini Şıhlı (Develi/Kayseri) yöresinde dokunan killim, cicim, zili, sumak dokumaları içermektedir. Bu çalışmada alan araştırması yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırma konusu olan Şıhlı yöresine 2002 yılından günümüze kadar zaman zaman gidilerek alan araştırmaları yapılmış, 2022-2025 yılları arasında Hayvansal motiflerin tespiti için alan araştırmaları yoğunlaştırılmıştır. Yörede 32 kişi ile yüz yüze görüşülerek yörenin dokumalarıyla ilgili bilgiler derlenmiştir. Yörenin dokumaları genellikle satıldığından dolayı ellerinde Şıhlı yöresine ait geleneksel dokumaların bulunduğu 5 halı esnafı ile de görüşmeler yapılarak, bu dokumalar da incelenmiştir. Yörede düz dokumalardan kilim, cicim, zili ve sumak tekniklerinde dokuma örneklerine rastlanmıştır. 19 adet kilim, 11 adet cicim, 7 adet zili, 5 adet sumak dokuma incelenmiştir. Zili, sumak ve cicim tekniğindeki dokuma örnekleri kilim tekniğinde dokumalarla kıyaslandığında oldukça azdır. Düz dokumalarda 25 tane hayvansal motif tespit edilmiş ve çizimleri yapılarak araştırmaya eklenmiştir.

3. Bulgular

3.1. Tarihçe

Develi'ye bağlı Şıhlı köyü 20 Nisan 1965 tarihli resmi gazetede 31.03.1965 tarihli kararname ile belde olmuştur. Şıhlı (Şeyhli) yöresi, Dulkadirli Türkmenleri tarafından kurulmuştur. Dulkadirli Türkmenleri ağırlıklı olarak Oğuz boylarından Bayat ve Avşar boylarına mensupturlar ama içlerinde Karkın, Bayındır, Çepni gibi daha birçok boyu barındırmaktadır. Şıhlı adının nereden geldiği konusunda farklı görüşler öne sürülmektedir; bunlardan birincisi; Dulkadirli Hanedanı Bayat boyundan Selvi Bey'in adını almış olabileceği (http 1), ikincisi ise; yörede bulunan eski caminin hazireliğinde, 7 (yedi) Şıh'ın yattığı, mahallenin adının da bu şıhlardan geldiği yönündedir (Kaçar, 2002).

3.2. Şıhlı (Develi/Kayseri) Düz Dokumaları

Şıhlı yöresi düz dokumaları karakteristik özellikleri ile dikkat çeker. Temiz havası, yaylaları, doğal su kaynakları, bitki örtüsü temel geçim kaynağı hayvancılık olan beldenin insanların hayvanlarından elde ettiği yün ve keçi kılı kalitesini arttırmıştır. Yörede uzun yıllar sarma tip tezgâh kullanılmış 1960'lı yıllarda halı esnafının müdahalesiyle yörede germe tip tezgâh ta kullanılmaya başlanmıştır (Akçadağ, 2023). Geleneksel dokumalarda el eğirmesi iplerin kullanıldığı, bu iplerin doğal boylarla boyandığı tespit edilmiştir. Motif ve desenlerin

üstün işçilikle dokunduğu dokumalarda kalite üst düzeydedir, kalitenin oturmasının en önemli sebeplerinden biri de dokuma sırasında kirkit (tarak) kullanımına önem verilmesidir. Yörede Kilim, cicim, zili, sumak tekniklerinde dokunan dokumalarda kilim tekniği en yaygın kullanılan tekniktir. Zili ve sumak tekniği daha çok çuval ve heybelerde kullanılmıştır. Kilim dokumalarda bazı motiflerin zili ve cicim tekniğinde serpiştirildiği de tespit edilmiştir. Şıhlı Mahallesi'nin yakınındaki yine Develi ilçesine bağlı Bakırdağ Mahallesi'nde de Şıhlı dokumalarının özelliklerini taşıyan yolluklar uzun yıllar dokunmuştur (Ejder, 2025).

Şıhlı Mahallesi'nde yaşayan, 60 yaşın üzerinde dokuma bilen kadınlar genellikle duvar örtüsü ve yer yaygısı ve olarak kullanılan, kilim tekniğinde dokunan "Kollu Kilim (Görsel 1 ve 2) ve Göçtü Güzel (Görsel 3)" desenlerinin yörenin en tanınan desenleri olduğunu belirtirler (Akçadağ, 2023). Duvar yaygıları ya büyük ebatta dokunmuş ya da iki şak bir araya getirilerek büyük dokumalar elde edilmiştir (Yalçın, 2025).

Görsel 1. Kollu Kilim, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Şıhlı).

Görsel 2. Kollu Kilim, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Şihli).

Görsel 3. Göçtü Güzel Kilimi, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Şihli).

Yörede mihraplı kilimler de vardır. Mihrap genellikle dokumanın tek tarafına yerleştirilmiştir ve yörede “kemer” şeklinde ifade edilir. Seccadelerin ebatları 80x120 cm’den daha büyüktür, sadece ibadet etmek için değil, yer yaygısı olarak da kullanılır. Mihrap boşluklarına “top” adı verilen genellikle 3 ya da 4 adet göbek yerleştirilir (Görsel 4), bazen de mihrap içleri boş bırakılır (Görsel 5).

Görsel 4.Kemerli (Mihraplı)-Göbekli Seccade, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2023, Kayseri).

Görsel 5. Kemerli (Mihraplı) Seccade, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2025, Kayseri).

Şihli yöresinde dokunan yolluklarda genellikle göbekli desen kullanılır. Yollukların ebatları 100x200cm, 100x300cm, 100x400cm'dir (Görsel 6-7).

Görsel 6. Yolluk, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2025, Kayseri).

Görsel 7. Yolluk, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2025, Kayseri).

Şıhlı'da; kilim ve cicim tekniğinde dokunan "satraçlı" şekilde ifade edilen yaygılar oldukça ince iplerle dokunmuştur (Şimşek, 2009). Renkli çözgü ipleri, renklerine göre eşit sayılarda tezgâha geçirildiği için, dokuma sırasında renkli desen iplikleri kareyi oluşturacak şekilde dokunduğundan, satranç tahtasına benzer görünüm elde edilmiş ve satranç tahtasına benzediği için bu dokumalara "satraçlı" adı verilmiştir (Görsel 8). Satraçlı dokumalardaki karelerin içine motifler cicim/çalma tekniği ile dokunur (Turan, 2025). Kilim ve cicim tekniğinin bir arada kullanıldığı yaygılar, kaliteleriyle yöre dokumalarının içinde önemli bir yer tutar (Görsel 9).

Görsel 8. Satraçlı Dokuma, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Kayseri).

Görsel 9. Kilim ve Cicim Tekniklerinde Dokunmuş Yayı, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Kayseri).

Kilim, cicim, zili, sumak, tekniklerinde dokunan yastık (Görsel 10), çuval (Görsel 11), heybe (Görsel 12), çanta vb. dokumalar genellikle tarım ve hayvancılık ile ilintili işlerde uzun yıllar kullanılmıştır.

Görsel 10. Zili Ve Sumak Tekniklerinde Dokunmuş Yastık, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Kayseri).

Görsel 11. Keçi Kılı İle Dokunmuş Çuval, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Kayseri).

Görsel 12. Kilim, Cicim ve Zili Tekniklerinde Dokunmuş Heybe, (Zahide ŞAHİN Arşivinden 2001, Kayseri).

3.3. Şıhlı (Develi/Kayseri) Yöresi Düz Dokumalarında Tespit Edilen Hayvansal Motifler

Şıhlı yöresi dokumaları; motif ve desen özellikleri yönünden oldukça zengindir. Dokumalarda; geometrik, bitkisel ve hayvansal motifler bir arada kullanılmıştır. Yörenin temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Ulaşım ve yük taşıma aracı olarak eşek, at gibi hayvanlar kullanılmaya devam etmektedir. Eşek, kuş, büyük ve küçükbaş hayvanlar, yılan, yengeç vb. yörede yaşayan canlılardır. Yöre insanların etrafında gördüğü, yaşantısının hemen hemen her anında olan hayvanları dokumalarına aktarmaları tesadüf değildir. Araştırma konusu olan hayvansal motifler; gerçekte var olan hayvanlardan ya da hayal mahsulü hayvanlardan stilize edilerek motiflere uyarlanmıştır. Motiflerde hayvanın kendisi (kuş, yılan, kelebek, solucan, yengeç vb.) görüldüğü gibi kurtağzı, sinek kanadı, kuşgözü, yengeç kısıncı, camız anlı, pençe

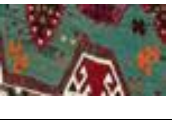
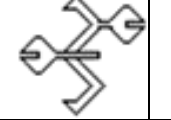

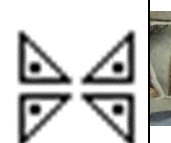

gibi hayvanların uzuvları da motiflere aktarılmıştır. Yörede hayvan ile ilintili motiflere de rastlanır; kurt izi, püsü (kedi) izi, keklik izi vb. Hayvanlara ait gözlemlerde motiflerde yer bulmuştur; sığır sidiği, yılan eğrisi vb. Hayvanlarla ilintili bukağı motifi de yöre dokumalarında yaygın kullanılmıştır. Bukağı; Türkçe'de, atların ön iki ayağına takılan ve onların otlaktan uzaklaşmasını engelleyen iki halkadan oluşan ve onları birleştiren 60 cm'lik bir zincirin adıdır (Erbek, 2002:76). "Bukağı Motifinin Anadolu kilimlerinde soyut ve somut anlamlar içerdiği anlaşılmaktadır. Somut anlamı ile ilgili olarak; bukağının, atların otlak alandan uzaklaşmaması için ayak kısımlarında urgan ile bağlanan ve bir gövde içerisinde iki halkadan oluşan zincir olduğu bilinmektedir. Soyut anlamda ise; aile bağlarının korunması, birlik, beraberlik, sonsuza kadar sadık kalmak gibi birtakım anlamsal ifadeler yer verilmektedir" (Eroğlu, 2023:856). Anadolu'da yılan kutsaldır, bu nedenle yılandan hem korkulmakta hem de ona saygı duyulmaktadır (Akpınarlı ve Üner, 2017:639). "Anadolu'da ejder motifinin farklı bir ifadesi ise yılan motifidir. Büyük yılan halk arasında evren de denir. Yılan, daha çok gerçek olarak tasavvur edildiğinden, insanların korktuğu hayvanlardan biridir. İnsanlar korktukları ve kendilerine zarar veren bu hayvanı çeşitli şekillerde halı ve kilimlere ve pek çok kullanım eşyasına işlemişlerdir" (Balcı, 2012:48). Kelebek motifi mutluluk (Özüdoğru, 2025), kuş özgürlük ve müjde gibi sembolik anlamlar içerir (Akbulut, 2023). Bir zamanlar yarı konar-yarı göçer yaşam tarzında yaylak ve kışlaklara göçlerde kullanılan develer günümüzde çoğu yörede yoktur, turistik yerler dışında deve görmek neredeyse imkansızdır. Canavar hem hayal ürünü bir hayvandır hem de yaban domuzlarına yörede verilen isimdir (Sonyürek, 2025), dokumalarda canavar, canavar ayağı gibi motifler yaygın kullanılmıştır. Kurt Ağzı (Anahtarlık) motifi; koyun ve keçilerin kurtlardan korunması için dokumalarda kullanılan motiftir. İnanişaya göre yabani hayvanlardan korunmak için onları taklit etme inancıyla yapılan bir motiftir (Kutucu vd., 2024:410).

Şıhlı yöresi düz dokumalarında hayvan motiflerinin çokluğu ve çeşitliliği dikkat çeker.

3.3.1. Dokumalarda Tespit Edilen Hayvansal Motifler ve Çizimleri

Şıhlı yöresi düz dokumalarında tespit edilen hayvan motifleri fotoğraflanmış ve bilgisayar ortamında çizilmiştir. Gerçekte var olan hayvan motifleri Tablo 1'de, hayvanların uzuvlarıyla ilgili motifler Tablo 2'de, hayal ürünü ve hayvanla ilintili motifler ise Tablo 3'de verilmiştir.

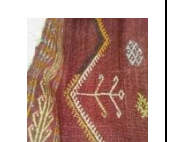

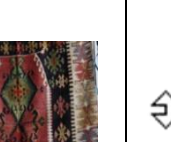

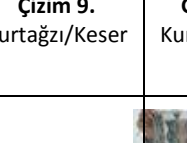

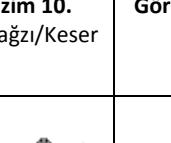
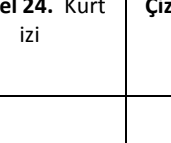
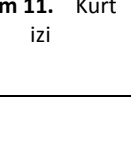
Tablo 1. Gerçekte Var Olan Hayvan Motifleri.

					
Görsel 13. Yengeç	Çizim 1. Yengeç	Görsel 14. Yengeç	Çizim 2. Yengeç	Görsel 15. Kuş	Çizim 3. Kuş
					
Görsel 16. Kelebek	Çizim 4. Kelebek	Görsel 17. Kelebek	Çizim 5. Kelebek	Görsel 18. Solucan	Çizim 6. Solucan (Çengel/Çakmak)
					
Görsel 19. Yılan (Çengel/Çakmak)	Çizim 7. Yılan (Çengel/Çakmak)	Görsel 20. Balık	Çizim 8. Balık	Görsel 21. Deve	Çizim 8. Deve

3.3.2. Hayvanların Uzuvarıyla İlgili Motifler

Ülkemizdeki çoğu yörenin dokumalarında görüldüğü gibi Şıhlı yöresi dokumalarında da hayvanların kanatları, ağız, boynu, pençesi, gözü, kısıncı vb. uzuvları motiflere aktarılmıştır.

Tablo 2. Hayvanların Uzuvarıyla İlgili Motifler.

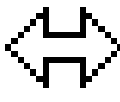

					
Görsel 22. Kurtağızı/Keser	Çizim 9. Kurtağızı/Keser	Görsel 23. Kurtağızı/Keser	Çizim 10. Kurtağızı/Keser	Görsel 24. Kurt izi	Çizim 11. Kurt izi
					
Görsel 25. Kartal Kanadı	Çizim 12. Kartal Kanadı	Görsel 26. Yengeç Kısıncı	Çizim 13. Yengeç Kısıncı	Görsel 27. Sinek Kanadı	Çizim 14. Sinek Kanadı

					
Görsel 28. Çincik (Serçe) Gözü	Çizim 15. Çincik (Serçe) Gözü	Görsel 29. Peñçe	Çizim 16. Peñçe	Görsel 30. Koç Boynuzu (Gıvrım/Kıvrım)	Çizim 17. Koç Boynuzu (Gıvrım/Kıvrım)
					
Görsel 31. Koçboynuzu (Goçboynuzu)	Çizim 18. Koçboynuzu (Goçboynuzu)	Görsel 32. Koç Boynuzu (Camız Anlı)	Çizim 19. Koç Boynuzu (Camız Anlı)		

3.3.3. Hayvanla İlişkili ve Hayal Ürünü Motifler

Gerçekte var olan hayvanlar, hayvanların uzuvları, vücutlarının bir parçası dokumalarda motif olarak görüldüğü gibi hayvanların izleri, hayvanlara takılan aletler, gerçekte var olmayan hayvanlarda motiflere aktarılıp dokunmuştur.

Tablo 3. Hayvanla İlişkili ve Hayal Ürünü Motifler.

					
Görsel 33. Kurt İzi	Çizim 20. Kurt İzi	Görsel 34. Keklik İzi	Çizim 21. Keklik İzi	Görsel 35. Sığır Sidiği	Çizim 22. Sığır Sidiği
					
Görsel 36. Püsü (Kedi) İzi	Çizim 23. Püsü (Kedi) İzi	Görsel 37. Bukağı	Çizim 24. Bukağı	Görsel 38. Canavar/Canavar Ayağı	Çizim 25. Canavar/Canavar Motifi

4. Sonuç ve Öneriler

Şihli yöresi düz dokumaları geleneksel ve karakteristik özellikleri bakımından dokuma kültürü içinde çok önemli bir yere sahiptir. Yöre halkı kendi yaptığı büküm aletleri ve avadanlıklarla uzun yıllar dokumacılık yapmış, temel ihtiyaçlarını uzun yıllar dokumalarla karşılamıştır. Halkın temel geçim kaynağı hayvancılık olduğundan dokumalarda koyun yünü ve keçi kılı çokça kullanılmıştır. Adana'ya yakın olduğundan dolayı pamuk malzemeye ulaşmak kolay olmuş, pamuk iplikler özellikle çuval ve heybelerde kullanılmıştır. Dokumalarda kullanılan iplikler yörede "ot boyama" tabir edilen doğal boyalarla boyanmıştır. Yörede uzun yıllar sarma tip tezgâh kullanılmıştır. 1950'li yıllarda; halı esnafları çok talep gördüğünden dolayı Bünyan, ipek ve floş halı dokuyucusuna ihtiyaç duymuş, bu ihtiyacını da düz dokuma yapan ama halı dokumasını bilmeyen yörelerde halı kursu açarak halı dokumacılığını öğrettiği dokuyuculardan karşılamıştır. Yine halı esnafları tarafından, düz dokuma yapılan yörelere pratik olmasından dolayı germe tip tezgâhlar götürülmüş, germe tip tezgâhlarda dokumalar yaptırılmıştır. Bu yöreler arasında Şihli Mahallesi'de vardır (Ejder, 2025). Para kazanmak için halı dokuyan yöre insanları; geleneksel dokumalarını dokumayı azaltmış halı dokumalara ağırlık vermiştir. Yörenin yurt içi ve yurt dışına göç vermesinden dolayı dokuma yapanların sayısı çok azalmıştır. Yörenin geleneksel özelliklere sahip dokumaları ya yöre halkı tarafından satılmış ya da yurt içi ve yurt dışındaki tanıdıklarına hediye götürülmüş ya da antikacılara battaniye, makine halısı vb. karşılığında verilmiştir. Yöre halkı dokuma yapmayı bırakmış, yöreye ait dokumalara sahip çıkılamamıştır.

Şihli yöresinin geleneksel dokumalarında kullanılan motifler genellikle stilize edilmiştir ve sembolik anlamları vardır. Yaşlı insanlar motif isimlerini unutmaya başlamış, gençler de dokuma, motif vb. konularına ilgi duymamış, kültür aktarımı yeterince sağlanamamıştır.

Eski camiye yörenin insanları tarafından vakfedilen ahretlik dokumalar yörenin dokuma arşivi niteliğindeyken bu dokumalar açık arttırma usulü satışı çıkarılmış, caminin malı, günah olur düşüncesiyle yöreden bu dokumaları alan olmamıştır. Bu dokumalar yöre dışına satılmış, satılan dokumaların kime, nereye satıldığı konusunda kayıt bulunamamıştır. Eski camiye vakfedilen dokumaların açık arttırma ile satışından elde edilen para, yeni caminin inşaat giderlerinde kullanılmıştır. 2023 yılında Şihli Hamidiye Medresesinde Kilim dokuma atölyesi açılmış; yörenin tezgâhları, büküm aletleri, dokuma avadanlıkları, geleneksel

dokumaları vb. bu kurs sayesinde yöre halkı tarafından toparlanarak atölyeye getirilmiş, geleneksel dokumalar canlandırılmış ama kurs varlığını sürdürmeyerek 2024 yılında kapanmıştır.

Yörede düz dokumalardan kilim, cicim, zili ve sumak tekniklerinde dokuma örneklerine rastlanmıştır. 19 adet kilim, 11 adet cicim, 7 adet zili, 5 adet sumak dokuma incelenmiştir. Düz dokumalardan zili ve sumak ve cicim tekniğindeki dokuma örnekleri oldukça az, kilim tekniğinde dokumalara ait örnekler daha fazladır. Düz dokumalarda 25 tane hayvansal motif tespit edilmiş ve çizimleri yapılarak araştırmaya eklenmiştir. Kilim dokumalarda ilikli kilim tekniği yaygın kullanılmıştır. Dokumalarda siyah, kırmızı, yeşil, beyaz, sarı renkler yaygın kullanılmıştır. Yün ve kıl malzemelerin boyanmadan doğal rengiyle desen ipi şeklinde kullanıldığı dokumalarda bulunmaktadır. Adana'ya yakın olan yörede, Adana'ya pamuk toplamaya gidenler tarafından getirilen pamuk ipliklerin, düz dokumalarda özellikle çuval ve heybelerde çözüğü ipi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Dokumalarda rapor ve göbekli desenler öne çıkmaktadır. Koçboynuzu, kıvrım, bukağı, elibelinde, göz, kuş, pıtrak, çengel motifleri yaygın kullanılan motiflerdir. Araştırma konusu olan yörede motiflerin isimlerinin ve anlamlarının unutulmaya yüz tuttuğu ya da unutulduğu tespit edilmiştir. Şıhlı yöresi düz dokumaları genellikle yöre halkında, halı esnafında ve koleksiyonerler de bulunmaktadır. Çok iyi durumda olan dokumalar olduğu gibi yırtılan dokumaların yöre halkı tarafından doğrudan dikilerek ya da kumaş dikilerek restore edildiği örneklere de rastlanmıştır.

Yöre dokumalarına dikkat çekmek için dokuma festivalleri düzelebilir, yöre dokumalarının sergilendiği sergiler açılabilir, Şıhlı'da kültür evi kurulabilir, genç nesle yöre dokumaları öğretilerek yok olması engellenebilir. Yörenin dokumalarındaki motif ve desenler, dijital ortama taşınarak arşivlenebilir ve arşivlenen motif ve desenler güncel sanat çalışmalarına taşınabilir.

Araştırmada; düz dokumalarıyla özellikle de kilim dokumalarıyla ün salmış Şıhlı, yöresindeki düz dokumalardan tespit edilen hayvansal ve hayvanla ilintili motifler ele alınarak, tespit edilen motiflerin gelecek nesillere aktarılması hedeflenmiştir.

Yöre dokumalarında renk, ebat, motif ve desen malzeme gibi özellikler artık piyasanın isteğine göre belirlenmektedir (Şahin, 2003:24), bu nedenle geleneksel Şıhlı yöresi düz

dokumalarının korunması ve gelecek nesillere aktarılması adına yörede kültür evi, müze vb. merkezlerinin kurulması gereklidir.

Kaynakça

Akpınarlı, H. F.& Üner, İ. (2017). "İç Anadolu Bölgesi Halılarında Görülen Figüratif Sembol ve Motifler", *Sdü Art-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, Cilt:10, Sayı:20, s.639. Issn 1308-2698.

Balcı, N. (2012). "Türk Halı Sanatında Mitolojik Kaynaklı Bazı Motifler", *Arış*, (8), s.48. Doi:10.34242/Akmbaris.2019.38.

Balpınar Acar, B. (1982). *Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları*, Eren Yayınları, s.7.

Erbek, M. (2002). *Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, s.76.

Eroğlu, M. A. (2023). "Anadolu Kilimlerindeki Bukağı Motifinin Kızılderili (Navajo) Kilimlerindeki Biçimsel Benzerlikleri", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı:10, s. 856.

Kutucu, A., Akkoyunlu, C. M. ve Konuk, M. (2024). "Coğrafi İşaret Almış Halı ve Kilim Motiflerinin Nft İle Dijital Kalıcılığının Sağlanması Üzerine Yapılan Bir Araştırma", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 155, s. 410.

Selçuk, K. ve Yurttaş, H. (2020). "Doğu Karadeniz Bölgesi Dokumalarında Tespit Edilen Figürlü (Hayvan/İnsan) Motifler Üzerine Bir Deneme", *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 45, s.558. Doi: 10.32547/Ataunigsed.749006.

Şahin, Z. (2003). "Kayseri İli Develi İlçesi Şıhlı Kasabası Düz Dokumaları", *Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, No: 3003, s. 24.

Turan, A. (2021). "Kars Halılarında Görülen Figüratif (Hayvan/İnsan) Motiflerin İncelenmesi", *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sonbahar, Sayı 28, s.504. Doi:10.9775/Kausbed.2021.028.

İnternet Kaynakları

http 1. "Şıhlı", <https://www.gastepress.com/yazarlar/seyt-burhanettin-akbas/memduh-buyukkilic-dulkadirli-turkmenlerinden/137210>, Erişim tarihi: 01.03.2025.

Kaynak Kişi Künyesi

Kaçar K. (2002). Kazım Kaçar ile Develi-Şıhlı Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 11 Ağustos.

Akçadağ D. (2023). Dönay Akçadağ ile Develi-Şihli Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 01 Mart.

Yalçın N. (2025). Namık Yalçın ile yapılan görüşme, Kayseri: 07 Mart.

Ejder M. (2025). Mustafa Ejder ile yapılan görüşme, Kayseri: 13 Mart.

Şimşek S. (2009). Suna Şimşek ile Develi-Şihli Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 20 Mayıs.

Turan E. (2025). Emine Turhan ile Develi-Şihli Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 14 Mart.

Özüdoğru H. (2025). Hüsne Özüdoğru ile Develi-Şihli Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 14 Mart.

Akbulut Ü. (2023). Ümmügülsüm Akbulut ile Develi-Şihli Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 19 Ocak.

Sonyürek U. (2025). Uğur Sonyürek ile Develi-Şihli Mahallesi'nde yapılan görüşme, Kayseri: 14 Mart.

Görsel Kaynakça

Çalışmada kullanılan fotoğraflar Zahide ŞAHİN arşivinde yer almaktadır.